Contributed by Guy Van Sinoy
dinsdag, 09 maart 2010 - Last Updated dinsdag, 09 maart 2010

Binnenkort start de nationale conferentie over de pensioenen, die regering, werkgevers en vakbonden rond de tafel zal zetten. Voor de aanvang van deze conferentie, heeft Michel Daerden, federaal minister van Pensioenen, reeds verklaard dat “men drie jaar langer zal moeten werken om de pensioenen te kunnen betalen”! Hij herhaalt daarmee wat al een aantal jaren door de OESO, het IMF, universiteiten, de media en in het algemeen door zowat alle stromingen binnen het patronaat verkondigd wordt: de vergrijzing van de bevolking zorgt ervoor dat iedereen langer moet werken.

Wat betekent de vergrijzing van de bevolking?

België kent, zoals de meeste West-Europese landen, een vergrijzing van de bevolking. “De inwoners van België leven steeds langer: sinds 1970 een trimester meer per jaar. In 2001 was de levensverwachting van een man 75,4 jaar en die van een vrouw 81,7 jaar.

Tot 2030 zal dit zeker nog met vijf jaar verlengd worden. Nochtans is de hoofdoorzaak van de veroudering niet de verlenging van de levensverwachting maar de vermindering van het geboortecijfer. De veroudering mag niet in absolute termen gezien worden, maar als de verhouding tussen het aantal senioren en het aantal jongeren." (50 leugens over het einde van de loopbaan, Gilbert De Swert, p.26, Ed. Luc Pire, 2005).

Anders gezegd: de veroudering van een bevolking hangt niet zozeer af van de verlenging van de levensduur, maar vooral van de daling van het geboortecijfer: men leeft iets langer, maar vooral: het aandeel jongeren in de bevolking daalt.

Grote nonsens

In ons land berust het pensioensysteem op het herverdelingsprincipe: de bijdragen van de huidige werknemers betalen de uitkeringen van de huidige gepensioneerden. Beweren dat de vergrijzing van

de Belgische bevolking vereist dat men langer moet werken, zoals de ideologische boodschappers van de burgerij doen is zuivere en simpele nonsens.

In een systeem van herverdeling is het feit of men wel of niet de pensioenen kan betalen niet afhankelijk van het aantal volwassenen op arbeidsleeftijd, maar wel van het aantal werknemers die aan het werk zijn en waarvan sociale bijdragen effectief worden geïnd. Het is echter juist op deze twee punten dat het vandaag ernstig schort in België: er zijn 600.000 werklozen, terwijl sinds jaren bedrijven genieten van een verminderingen van sociale bijdragen, waardoor de kassa van sociale zekerheid geleidelijk aan verschraalt. Het probleem is dus niet de veroudering, maar wel het gebrek aan werk en de cadeaus die aan de werkgevers wordt gegeven.

Als er ooit te weinig volwassenen op arbeidsleeftijd zijn, zal de regering beroep doen op gastarbeiders, zoals ze reeds in het verleden deed. Bovendien veronderstellen de demografische voorspellingen een passieve wereld, waar niets beweegt. Een demografische voorspelling die in 1900 voor 50 jaar werd gemaakt zou de twee wereldoorlogen niet hebben kunnen voorzien. Maar de voorspellingen gaan er nog steeds van uit dat de variabelen niet veranderen: de stijging van het bruto nationaal product, de toename van de productiviteit, de verbetering van de levensomstandigheden, de vooruitgang van de geneeskunde, de bevolkingsmigraties, de rampen, enz.

Het principe van kapitalisatie

In andere landen dan België kent men het principe van kapitalisatie inzake pensioenen. De bijdragen vormen een kapitaal dat aan de gepensioneerde bij zijn pensioen gestort wordt.

Dit systeem is veel kwetsbaarder dan die van herverdeling want de banken waar de sociale bijdragen kapitaliseren beperken zich er niet om het geld enkel vast te leggen tot het pensioen. Ze spelen op de beurs, en met een beurscrisis kunnen deze pensioenfondsen in rook opgaan.

In 1994 heeft Argentinië ervoor geopteerd om het beheer van de pensioenfondsen over te dragen aan private instanties. Het oude sociale zekerheidssysteem berustte op een systeem van herverdeling. Het nieuwe ingevoerde systeem berustte op het principe van kapitalisatie van het pensioen door private of openbare fondsen. De zware Argentijnse economische crisis van 2001 heeft de pensioenfondsen door kapitalisatie verwoest.

Een rem op de private pensioenfondsen

Het eerste offensief tegen het herverdelingssysteem vond in ons land plaats toen bepaalde ondernemingen aanvullende pensioenen op basis van kapitalisatie begonnen aan te bieden. Vervolgens heeft de regering in de jaren '80 pensioensparen ingevoerd.

Elke belastingbetaler kan aan pensioensparen doen en het gespaarde bedrag (beperkt tot 850€ per jaar), geeft recht op een fiscaal voordeel. M.a.w. de maatschappij draagt bij om een systeem van aanvullende pensioen door kapitalisatie te financieren en ondermijnt het eigen officiële systeem van pensioen via herverdeling! Wij pleiten voor de afschaffing van het fiscaal voordeel verbonden aan het pensioensparen en voor de stijging van het forfaitaire vaste bedrag van de professionele kosten, om zo de werknemers op fiscaal niveau niet te erg te schaden en een rem te zetten op de ontwikkeling van de private pensioenfondsen.

"Stop de dief!"

Al jaren krijgen de ondernemingen gigantische cadeaus in de vorm van de daling van de sociale bijdragen, met als voorwendsel het creëren van werkgelegenheid. Maar in de realiteit heeft geen enkele werkgever ooit een werknemer in dienst genomen indien die niet nodig was.

De talrijke maatregelen ter verlaging van de werkgeversbijdragen aan de sociale zekerheid hebben niet geleid tot massale werkgelegenheid. Zij hebben echter wel twee andere gevolgen gehad: de verlaging van de lonen (want de bijdragen aan de sociale zekerheid worden als indirect loon gezien) en de verarming van de sociale zekerheidskas. De werkgevers die bij hoog en laag beweren dat men de pensioenen niet meer zal kunnen betalen, zijn in dit verhaal de bandieten die zelf “Stop de dief!” roepen.

Naar een samenleving van gepensioneerde armen?

In deze context heeft de nationale conferentie rond de pensioenen die binnen enkele maanden regering, werkgevers en vakbonden zal bijeenbrengen, verschillende belangrijke zaken te bespreken.

Een eerste element is het verzet tegen de uitzinnige propagandacampagne over de noodzaak om de pensioenleeftijd te verhogen. Een tweede element zal het vastzetten van de laagste pensioenen zijn. Want het niveau van het vervangingsinkomen van het pensioen is vaak lager dan het laatste ontvangen loon. Veel werknemers, waaronder veel vrouwen, hebben geen volledige loopbaan kunnen accumuleren. Ze hebben geen andere keuze gehad dan deeltijds te werken of hebben lange werkloosheidsperiodes gekend. Zij moeten het stellen met een pensioen van 885,90 € voor een alleenstaande, of 590 € als basispensioen. Vandaag moeten meer dan 79.000 gepensioneerden met minder dan 20€ per dag leven! Als men deze minima niet onmiddellijk verhoogt, stevent men recht af op een samenleving waar een groeiend deel van de gepensioneerden, en dan vooral vrouwen, verarmt.

De aanval is de beste verdediging!

Andere belangrijke elementen zullen ook aan bod moeten komen. Een gepensioneerde moet een waardig leven kunnen leiden. Daarom moeten de pensioenen gekoppeld worden aan de evolutie van de geproduceerde rijkdommen (het Bruto Nationaal Product). Naast de vraag van het pensioenbedrag moet men eveneens de toelatingsvoorwaarden om een volledig pensioen te kunnen ontvangen aanpassen.

Vandaag zijn de toelatingsvoorwaarden voor de arbeidsmarkt niet meer dezelfde als 50 jaar geleden. De leerplicht is van 14 naar 18 jaar opgetrokken. Talrijke beroepen zijn enkel toegankelijk met een hoger diploma. Wie dus na 20 jaar begint te werken, zal er niet in slagen om een loopbaan van 45 jaar te bereiken wat net het recht geeft op een volledige pensioen. Behalve als men langer dan 65 jaar blijft werken.

De arbeidsvoorwaarden zijn eveneens veranderd. Het gebruik van machines en technologie heeft het werk minder lastig gemaakt, maar de versnelling van de werkritmes en de vermindering van het personeelsbestand veroorzaken stress en burn out in talrijke beroepen (productie aan de band, ziekenhuissector, enz). Men moet dus het aantal jaren dat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een volledig pensioen verminderen. Waarom zou men anders een fictief pensioenbedrag berekenen als bijna niemand die zou kunnen ontvangen, omdat men te weinig werkjaren heeft?

Het offensief tegen het huidige pensioensysteem is goed doordacht en voorbereid door het patronaat. De inzet is enorm. De werknemers moeten dit verworven sociaal recht kost wat kost verdedigen. Voor de burgerij gaat het om het ontmantelen van alles wat na de Tweede Wereldoorlog werd verworven. Net zoals we zien met de afbraak van allerhande overheidsbedrijven (ASLK, Belgacom, de Post, de NMBS). Einddoel is het sterk terugdringen van de arbeidskosten tot het niveau van ontwikkelingslanden.

De SAP roept de werkende bevolking op om zich tegen deze nieuwe aanval van de burgerij te verzetten. We moeten hun campagne rond “de noodzaak om de pensioenleeftijd te verhogen in naam van vergrijzing" ontmaskeren en de strijd voor het koppelen van de pensioenen aan de evolutie van

het BNP en de 40-jarige loopbaan aangaan.